

INTEGRÁLT SEGÉDLET AZ INTÉZMÉNYI HALLGATÓI ÖNKORMÁNYZATOKNAK A HÖÖK MESTERSÉGES INTELLIGENCIÁVAL KAPCSOLATOS ÁLLÁSPONTJÁNAK FELHASZNÁLÁSÁHOZ AZ INTÉZMÉNYI ÉRDEKKÉPVISELETBEN



MUNKACSOPORT VEZETŐI:

Varga Levente Tamás

szakmai szövetségekért felelős elnökségi tag, HÖÖK

Sövegjártó Virág

tudományszervezésért és kutatásért felelős elnökségi tag, HÖÖK



RÉSZTVEVŐK:

Aschenbrenner András - Széchenyi István Egyetem

Balogh Dávid - Budapesti Gazdasági Egyetem

Danka Ferenc - Debreceni Egyetem

Kamrás István - Nemzeti Közszolgálati Egyetem

Kolozsi Kíra - Debreceni Egyetem

Kovács Brúnó Aurél - Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

Modroczy Ferenc - Óbudai Egyetem

Nyilas Zoltán - Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

Smuk András - Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem



A HÖÖK Közgyűlése 2024. február 24-én elfogadta a szervezet álláspontját a mesterséges intelligencián alapuló eszközök felsőoktatásban való alkalmazásával kapcsolatban, amelyben, az alábbi javaslatok szerepelnek:

- a szakdolgozatokra vonatkozóan legyenek egyértelműen tisztázva a mesterséges intelligencia segítségével készített részek hivatkozásának szabályai az intézményi Tanulmányi- és vizsgaszabályzatokban;
- valamennyi kötelező tantárgy első előadásán legyen bemutatva, hogy az adott tárgyra vonatkozóan melyek a mesterséges intelligencia használatának javasolt határai;
- az intézmények indítsanak bevező kurzust, melynek keretein belül megtanítják az adott tudományterület AI lehetőségeinek effektív és etikus használatát;
- a felsőoktatási intézmények valamennyi tevékenységük (oktatás, kutatás, ügyvitel, stb.) kerüljék a mesterséges intelligencia tiltását;
- a felsőoktatási intézmények törekedjenek azon számonkérési formák előtérbe helyezésére, amelyek készségeket és a tudományterület megértését helyezik előnybe a lexikális tudással szemben;
- az ESG irányelveinek megfelelően legyenek a hallgatók számára egyértelműek a mesterséges intelligencia használatára vonatkozó szabályok az intézményi Tanulmányi- és vizsgaszabályzatokban, amelyeket kizárólag felmenő rendszerben lehet módosítani;
- az alábbi intézményi szabályzatok kerüljenek felülvizsgálatra a mesterséges intelligencia használatát illetően: Térítési- és juttatási szabályzat, Tanulmányi- és vizsgaszabályzat, Oktatói munka hallgatói véleményezésének szabályzata, Etikai és Fegyelmi szabályzat, Adatkezelési szabályzat;
- az Oktatói munka hallgatói véleményezése térjen ki a mesterséges intelligencia oktatásba való beépítésének hatékonyságára;
- a felsőoktatási intézmények biztosítsanak hozzáférést a képzés során használatos mesterséges intelligencia eszközökhöz;

- a felsőoktatási intézmény szervezzen továbbképzést az oktatók számára a mesterséges intelligencia oktatásban való felhasználását illetően.

A legfontosabb, hogy a hallgatókhoz legközelebb álló szinten, tehát az egyes képzések vonatkozásában egy kari részönkormányzat azonosítani tudja, hogy milyen releváns felhasználási módjai vannak a mesterséges intelligencián alapuló eszközöknek. Ehhez az alábbi önkitöltő kérdőív segítséget nyújt, az így kapott képet lehet utána a kari döntéshozó fórumokon bemutatni, és ezek mentén napirenden tartani az AI eszközök oktatásba való beépítését.

1. Milyen formában gondolod, hogy a mesterséges intelligencia segíthetne az oktatásban az adott szakon?

- Személyre szabott tanulási tapasztalatok biztosítása
- Adaptív tanulási platformok fejlesztése
- Gyakorló és számonkérési feladatok automatizálása és értékelése
- Témákban való eligazodást segítő chatbotok vagy virtuális tanárok
- Tanulási előrehaladás nyomon követése és javaslatok generálása a fejlesztésre
- Egyéb: _____

2. Hogyan gondolod, hogy a mesterséges intelligencia alapú eszközök segíthetnek a számonkérésben?

- Adaptív tesztek és vizsgák készítése
- Csoportos feladatokban való részvétel és együttműködés monitorozása
- Azonnali visszajelzések biztosítása a teljesítményről
- Feladatok és vizsgák automatizált értékelése
- Plágiumellenőrző szoftverek használata
- Egyéb: _____

3. Milyen potenciális kihívásokat látsz a mesterséges intelligencia alapú eszközök használatában az oktatásban?

- Adatvédelmi aggályok
- Az emberi interakció hiánya
- Technikai hibák vagy meghibásodások
- Tanárok, diákok vagy más érintettek ellenállása a változással szemben
- Diszkrimináció vagy egyenlőtlenségek növekedése
- Egyéb: _____

4. Használják már a képzésben mesterséges intelligencián alapuló eszközöket? Ha igen, hallgatói szemszögből megfelelő a felhasználás? Általános tapasztalat, hogy az intézményi döntéshozók legnagyobb félelme a mesterséges intelligencián alapuló eszközökkel kapcsolatban a nem rendeltetésszerű használaton alapul. Ezért egy hallgatói önkormányzat azzal tud a legtöbbet tenni a fejlesztések érdekében, ha tudatosítja a hallgatókban a mesterséges intelligencia felelős és etikus használatának fontosságát, továbbá tájékoztatja őket annak módjairól.

Kockázatok és veszélyek:

1. **Hibás információk kibocsátása:** Az AI hajlamos lehet téves vagy pontatlan információkat szolgáltatni, amelyek a felhasználók számára félrevezetőek lehetnek.
2. **Képesség a hazugságra, kitalált információk generálására:** Az AI nem rendelkezik morális érzéssel, és nem tudja, mikor szabad hazudnia vagy kitalálnia dolgokat. Ezáltal olyan tartalmakat generálhat, amelyek nemcsak tévesek, de néha egyszerűen nem is léteznek.
3. **Funkciók megkerülése és káros tartalmak generálása:** A mesterséges intelligencia képes teljesen működésképtelen

webhivatkozásokat generálni, és a jailbreak¹ révén funkciókat megkerülhet, ami lehetőséget teremt a viselkedés módosítására és akár káros tartalmak generálására.

4. **Elfogultság a gyakorló adatok miatt:** Az AI elfogult lehet a felhasznált gyakorló adatok alapján, ami torzított eredményekhez vezethet.
5. **Manipulatív eszközök használata:** Az AI alkalmazhat manipulatív eszközöket, amelyek célja a felhasználók befolyásolása vagy megtévesztése.

Szakedolgozat és diplomamunka készítése

Hazai viszonylatban még gyerekcipőben jár az AI szabályozása, ugyanakkor több egyetemen is keresik és kutatják a szűrési módszereket. Külföldön már több egyetemen is betiltották az alkalmazásokat, mint a párizsi Politikai Tanulmányok Intézetében, ahol a szoftverhasználat következtében akár a francia felsőoktatás egészéből való kizárásban is részesülhet a hallgató.

Plágium, avagy hogyan ellenőrzi a plágiumkereső szoftver az AI által generált szöveget?

Plágium (az értelmező kézisz.: főnév. „<A szerzői jog kialakulása óta> más személy szellemi alkotásának eltulajdonítása, az általa megalkotott műnek v. részeinek felhasználása az eredetire v. a szerzőre való hivatkozás nélkül; szellemi lopás, tolvajlás.

Jelenleg a Turnitin, és annak elődje, az Eforus a két piacvezető plágium ellenőrző technológia. Az Eforus (holland) rendszer használata alatt a könyvtári adatbázisába töltötték fel a szakedolgozatot, majd plágium ellenőrzése után továbbította azokat az egyetem felé. Ezen rendszer 2017-ig működött, amikor a Turnitin felvásárolta az Eforust. A Turnitin hatékony plágiumkereső technológiát vezetett be, amely figyelembe veszi a **szó szerinti**

¹ olyan kérés az AI eszköztől, aminek a teljesítése a szoftver egyes etikai határainak megszegését igényli

másolás mellett a mondat struktúráját, szinonimákat, majd 2023 megjelent az AI által generált szöveg felismerése is.

A Turnitin további szolgáltatásokat nyújt/nyújtott, mint például a konkrét forrás megjelölése és az AI által generált szöveg felismerése.

Mesterséges Intelligencia a plágium keresésben

Nagyobbrészt a mesterséges intelligencia által generált szöveget módosítva is fel tudja ismerni a plágiumkereső szoftver. Minél több gépi szerkezetet írunk annál egyszerűbb felismernie a plágium keresőnek a plágiumot.

A plágium ellenőrző szoftverek célja nemcsak a szó szerinti másolatok azonosítása, hanem a nyelvi struktúrák és mondat struktúrák elemzése is. Mivel a mesterséges intelligencia által generált szövegeknek egyedi nyelvi jellemzőik vannak, az algoritmusok ezeket a sajátosságokat próbálják azonosítani. *A szoftverek a mondatok struktúráját és esetleges szinonimákat is figyelembe veszik a plágiumkeresés során.*

Az AI Generated Text funkció bevezetése a plágiumkereső szoftverekben lehetővé teszi, hogy a felhasználók (konzulensek, tanárok...) lássák, hány százalékban tartalmazza a dokumentum mesterséges intelligencia által generált részeket.

Adatvédelem és biztonság

Alapvetően az adatvédelem folyamatosan kérdéses, miközben valaki az internetet használja. Valószínűleg mindenki ismerős a süti/cookie-k szerepével az internet világában. Azonban nagyon sokan csak elfogadják ezeket, el se olvassák mit fogadnak el. Könnyedén lehet, hogy egy olyan programot tölt le ezzel a gépre, ami hosszú távon problémát eredményezhet. Itt is oda kell figyelni arra, hogy mit használunk, csak úgy, mint a mesterséges intelligenciák esetében.

Vannak széles körökben elfogadott, és biztonságos mesterséges intelligenciák. Így már-már nehéz ráakadni is olyan MI-re, amely nem biztonságos, hiszen a széleskörben biztonságosnak tekinthetők kerülnek a keresőmotorok elejére is. **Viszont amikor egy új MI-t használunk, érdemes utánanézni, elolvasni a tájékoztatójukat, ezáltal jobb rálátást biztosítva, hogy mit is használ az ember.**

Adatvédelmi tájékoztatóban szereplők

Alapvetően a chat alapú AI eszközök sok helyről gyűjtenek információkat, ezeket főként fejlesztésre, kutatásra, valamint adminisztrálása használják fel. Ahogyan az olaszországi incidens² során, erre nem feltétlenül van egy AI szolgáltatónak engedélye. Vannak olyan esetek, amelyekben keresési előzményeket, valamint, ha az adott oldal közösségi portálát követed, az ott megtalálható adatokat egy harmadik félnek eladják, vagy felhasználják a korábbiak szerint. **Azonban mindenképpen érdemes egy AI eszköz használata előtt az adatvédelmi tájékoztatókat átnézni, még a nem chatbotok körében is.**

EU AI Act tartalma

Az Európai Unióban a mesterséges intelligencia használatát az AI Act szabályozza, ez a világ első átfogó AI törvénye. A cél az, hogy biztosítsa a felhasználók adatainak védelmét. Az EU digitális stratégiájának részeként az EU szabályozni kívánja a mesterséges intelligenciát annak érdekében, hogy jobb feltételeket biztosítson ennek az innovatív technológiának a fejlesztéséhez és használatához. Az AI számos előnyt teremthet, például jobb egészségügyet, biztonságosabb és tisztább közlekedést, hatékonyabb gyártást és olcsóbb, fenntarthatóbb energiát.

Az Európai Parlament elsődleges célja az, hogy biztosítsa, hogy az EU-ban használt AI rendszerek biztonságosak, átláthatóak, nyomon követhetőek, nem diszkriminatívak és környezetbarátak legyenek. Az AI rendszereket embereknek kell felügyelniük, nem pedig

² Olaszország adatvédelmi okokból betiltotta a ChatGPT-hez való hozzáférést, a tiltást azóta feloldották

automatizálnak kell lenniük, hogy megelőzzék a káros következményeket. Az EU egységes, technológiától független definíciót szeretne bevezetni az AI-re, amely a jövőbeli rendszerekre is alkalmazható lenne.

Az AI Act többek között különbséget tesz az alacsony, közepes és magas kockázati szintek között. A magas kockázatú AI rendszereknek meg kell felelniük biztonsági és alapvető jogokat érintő szabályoknak. Az általános és generatív AI modelleknek, például a ChatGPT-nek, átláthatósági követelményeknek kell eleget tenniük. A GPT-4 és hasonlóan magas kockázatú általános AI modellek alapos értékelésen esnek át, és minden komoly eseményt be kell jelenteni az Európai Bizottságnak. *Az alacsony kockázatú AI rendszerek minimális átláthatósági követelményeknek kell megfelelniük, és a felhasználóknak tudomásul kell venniük, hogy AI rendszerrel interaktálnak.*

Szakterületi nézőpontok – hasznos programok hallgatóknak

ChatPDF: Információk kinyerése vagy kérdések megválaszolása nagyméretű PDF-fájlokból, például kézikönyvekből, esszékből, könyvekből. Fedezz fel új meglátásokat és válaszokat dokumentumokból, költészetből és irodalomból, könnyedén.

ClassPoint AI: Powerpoint bemutatók diái alapján képes kvízkérdések generálására pillanatok alatt. Az ingyenes verziót alapszintű játékosításra alkalmas funkciókkal 25 fő csatlakozásával használhatjuk, Powerpoint bemutatóként összesen öt kérdéssel, melyet ötféle kérdéstípusból választhatunk ki.

Copysmith:

Előnyei: alkalmazás integrációk lenyűgöző választéka marketing és értékesítés számára; tartalomgenerálás 100+ nyelven (de a legjobban angolul működik); általában megfizethető/jó ár-érték arány, rendszeres, automatikus frissítések a teljesítmény és a hatékonyság érdekében Hátrányok: A kreditek minden hónap végén lejárnak, vagyis használd vagy veszítsd el.

Gradescope AI: A Gradescope segítségével a tanár papíralapú vizsgákat és online házi feladatokat értékelhet, valamint projekteket készíthet egy helyen.

Jasper (korábbi nevén Jarvis.AI): Vitathatatlanul a legjobb dolog a Jasperben a sokoldalúsága. 50 egyedi tartalomkészítő eszközkészletével több különböző formátumban is képes tartalmat generálni a teljes blogcikkektől kezdve a reklámkampányokig és a közösségi média bejegyzésekig.

Peppertype:

Előnyei: akár 20 felhasználói hely hozzáadásának lehetősége egy fiókhoz; csodálatos együttműködési és kezelési funkciók; továbbfejlesztett eszközök, amelyek segítségével gyorsan újrahasznosíthatja a régi tartalmat; egy 30 másodperces e-mail kampánygenerátor. Hátrányok: nem a legolcsóbb lehetőség; nincs egykattintásos cikkgenerátor

Perplexity: Gyors és precíz válaszok adására alkalmas. Ezenkívül nagyszerű funkciókkal rendelkezik, amelyek fizetés nélkül hozzáférést biztosítanak a GPT-4-hez.

Quino.ai: A Quino legfontosabb funkciója jegyzetek készítése feltöltött szövegekből, tanulmányokból. Működési elve szerint a mesterséges intelligencia segítségével elemzi a szöveget és kivonatolja legfontosabb tartalmi elemeit. A jegyzetek készítésén túl a szövegre vonatkozó kérdések megválaszolására, kvízek készítésére, tanulókártyák, személyes tanulási terv generálására is képes az eszköz

Rytr: Blogötlet- és vázlatgenerátor, plusz egy Blog szakaszíró eszköz a bevezető és a szakasz bekezdéseinek elkészítéséhez.; egy üzleti ötlet bemutató sablon; Copywriting keretrendszerek AIDA és PAS nyelven; Facebook, Twitter, Google és LinkedIn hirdetés-generátorok; 20+ egyedi „hang” hogy a tartalom extra humanoid hatást adjon; kulcsszókivonó és -generátor eszközök; céloldal és webhely másolás-generátorai; AI „Magic Command” funkció a tartalom gyors generálásához

SlidesAI: Az alkalmazás szövegbeviteli felületére begépett szöveges dokumentumainkból pár kattintással beállított számú és típusú, megszerkesztett és elrendezett dia generálható, melyekhez – amennyiben azt szeretnénk – a szöveg tematikájának megfelelő képeket is beépít az alkalmazás.

ZenoChat: A ZenoChat több mint 4000 platformmal és alkalmazással integrálható, így sokoldalú eszközként tud keresni a legújabb publikációk közül is.

Természetesen a fenti eszközökön túl rengeteg más is létezik, amelyeket érdemes lehet a felsőoktatásban felhasználni, továbbá képzési területenként eltérő lehet a hasznosítható eszközök köre és a felhasználásukkal járó veszélyek is, ezért folyamatosan követni kell az ezen a területen bekövetkező változásokat.

A felelős felhasználás alapjai

A kockázatok elkerülése és az előnyök felderítése érdekében fontos figyelembe venni néhány alapelvet, melyeket alkalmazva felelős AI felhasználók lehetünk:

- **Modellek korlátainak felismerése:** Tudatosnak kell lenni az AI korlátairól, és tisztában kell lenni azzal, hogy nem minden helyzetben ad optimális vagy helyes válaszokat.
- **Ésszerű és kritikus felhasználás:** Az embernek mindig ellenőriznie kell az AI eszköztől kapott információt, és kritikusan kell értékelnie azt.
- **Egyértelmű utasítások és korlátozások biztosítása:** Az AI működésének irányítása érdekében szükségesek az egyértelmű utasítások (promptok) és korlátozások, hogy elkerüljük a nem kívánt eredményeket.

Az etikai elvek és irányelvek szem előtt tartása: Fontos, hogy az AI fejlesztése és használata során mindig tiszteletben tartsuk az etikai elveket és irányelveket, és szükség esetén alkalmazzuk a megfelelő korrekciós intézkedéseket.

Minden történelmi kornak vannak vívmányai. Ha az AI a mi generációnké, akkor használjuk felelősséggel!

Többszintű lobbizás - eszköztár a mesterséges intelligencián alapuló eszközök intézményi felhasználásával kapcsolatban

Mivel a mesterséges intelligencián alapuló eszközök beépítése az oktatásba mindig a hallgatókhoz legközelebb eső szinten valósulhat meg, ezért ehhez kell igazítani az érdekképviselői tevékenységet is. Ebben kiemelten fontos, hogy az intézményi hallgatói önkormányzatok tisztában legyenek azzal, milyen célok eléréseért kell kari, egyetemi és országos szinten dolgozni.

Az elsődleges platform a kari szint, ahol célszerű képzésekre lebontva megvizsgálni a mesterséges intelligencián alapuló eszközök jelenlegi használatát és annak korlátait, illetve minél behatóbban megismerni a hallgatók ezzel kapcsolatos igényeit. Ebben két fő eszköze lehet a hallgatói önkormányzatoknak a szervezeti felépítés függvényében:

- egy online kérdőív, amivel lehető legszélesebb körben lehet információkat kinyerni
- ahol a hallgatói létszám ezt lehetővé teszi, ott érdemes hallgatói fórumokban is gondolkodni, mivel ez a formátum a hallgatói igények mélyebb megismerését teszi lehetővé, illetve a hallgatók megélése szempontjából is pozitívabb élmény a személyes bevonódás

Elengedhetetlen továbbá a hallgatók tudatosságának növelése a témában, ehhez a fenti segédlet támpontokat adhat. Az intézmények azonban hajlamosak elfelejteni azt, hogy nemcsak a hallgatók, hanem az oktatók sem tudják feltétlenül hatékonyan használni ezeket az eszközöket. Viszont, ahogy az a HÖÖK javaslatai között is szerepel, a távlati cél az, hogy az intézmények szervezzenek szabadon választható kurzusokat, amelyek keretein belül a hallgatók elsajátítják a mesterséges intelligencia adott tudományterületen történő hatékony alkalmazását, ez azonban felkészült oktatók nélkül nem lehetséges, ezért a kari oktatói állomány a témában való továbbképzését célszerű napirenden tartani.

Ha egy felsőoktatási intézmény elkötelezett a mesterséges intelligencián alapuló eszközök oktatásba való beépítése mellett vagy ellen, az mindenképpen számos egyetemi szabályzat módosításával jár, ezekbe a folyamatokba pedig elengedhetetlen, hogy az intézményi hallgatói önkormányzat bevonódjon - legyen szó akár a Tanulmányi- és vizsgaszabályzat módosításáról, vagy etikai és adatvédelmi irányelvek kidolgozásáról (ha ehhez önálló bizottságot hoznak létre, és nem az Oktatási Bizottság végzi, akkor ki kell hangsúlyozni, hogy az új bizottságban is biztosítani kell a hallgatói részvételt). Az egyetemi döntéshozók témában való érzékenyítéséhez hatékony eszköz lehet konferenciák, előadássorozatok, vagy kerekasztal beszélgetések szervezése, ahol megjelenhetnek az intézmény szempontjából releváns friss fejlesztések, illetve ezek az alkalmak a hallgatói igények kihangosításához is optimális lehetőséget jelentenek (a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen már volt hasonlóra példa, amit jó szívvel ajánlunk minden hallgatói vezető figyelmébe). Az adott felsőoktatási intézmény hozzáállásának függvényében nem biztos, hogy elég ilyen formában megjeleníteni a hallgatói véleményeket, ha szükséges, akkor hatékony eszköz lehet a hallgatói önkormányzat szereplése az egyetemi vagy helyi média egyes felületein a témában.

